

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการใช้บัตรรชนีวารสารของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรชนีวารสาร ประเภทของบัตรที่ใช้ และรายการต่าง ๆ ในบัตรรชนีวารสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ ตลอดจนปัญหาที่นักศึกษาประสบในการใช้บัตรรชนีวารสาร รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบัตรรชนีวารสาร โดยมีแนวเหตุผลว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นใช้บัตรรชนีวารสารประเภทบัตรหัวเรื่องมากที่สุด และบัตรหัวเรื่องก็เป็นบัตรรชนีวารสารที่นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้มากที่สุด

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นทั้งระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษา ที่ใช้บัตรรชนีวารสารในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม 2532 จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์และความรู้เกี่ยวกับวิธีใช้บัตรรชนีวารสารของผู้ตอบ การใช้บัตรรชนีวารสารและปัญหาที่ประสบ การขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้บัตรรชนีวารสาร และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบัตรรชนีวารสารและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง โดยแจกแบบสอบถามให้แก่ศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่กำลังใช้บัตรรชนีวารสารในหอสมุดกลาง จำนวนแบบสอบถามที่แจกไป 448 ฉบับ ได้รับคืน 302 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ 297 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปแบบตารางและการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

สถานการณ์ของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 269 คน (ร้อยละ 90.57) ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มากที่สุด 107 คน (ร้อยละ 36.03) ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีจำนวน 28 คน (ร้อยละ 9.43) ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มากที่สุด 16 คน (ร้อยละ 5.39) หากจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาที่นักศึกษาทั้งสองระดับสังกัด พบว่าเป็นนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด จำนวน 128 คน (ร้อยละ 43.11) รองลงมาเป็นนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 119 คน (ร้อยละ 40.06) และจำนวนน้อยที่สุดเป็นนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ จำนวน 50 คน (ร้อยละ 16.83)

ความรู้เกี่ยวกับวิธีใช้บัตรรชชี่วารสารของนักศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้ง 297 คน เคยทราบวิธีใช้บัตรรชชี่วารสารมาแล้ว และวิธีการเรียนรู้วิธีใช้บัตรรชชี่วารสารของนักศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการใช้บัตรรชชี่วารสารในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในระดับมากมี 2 วิธี คือ เรียนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ($\bar{x} = 3.59$) และเรียนรู้ด้วยตัวเองจากการใช้หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ($\bar{x} = 3.50$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกัน คือ วิธีการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ในระดับมากของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีเพียงวิธีเดียว คือ เรียนรู้ด้วยตัวเองจากการใช้หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ($\bar{x} = 3.56$) ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีมี 2 วิธี ซึ่งตรงกับวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมด และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบว่ามีความแตกต่างกัน คือ วิธีการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ในระดับมากของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คือ เรียนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ($\bar{x} = 4.40$) ในขณะที่กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ คือ เรียนรู้ด้วยตัวเองจากการใช้หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ($\bar{x} = 3.63$ และ 3.51 ตามลำดับ)

การใช้และความถี่ในการใช้บัตรบรรณนิวารสารของนักศึกษา

ในการค้นหาบทความจากวารสารภาษาไทย หรือวารสารภาษาต่างประเทศที่พิมพ์ในประเทศไทย นักศึกษาจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 40.40) ใช้บัตรบรรณนิวารสารทุกครั้ง รองลงมา (ร้อยละ 34.68) ใช้บัตรบรรณนิวารสารเป็นส่วนใหญ่ และจำนวนน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.03) แทบไม่ได้ใช้บัตรบรรณนิวารสารเลย เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา พบว่าลักษณะการใช้สอดคล้องกับการใช้บัตรบรรณนิวารสารของนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมด ยกเว้นนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนสูงสุด (ร้อยละ 42.97) ใช้บัตรบรรณนิวารสารเป็นส่วนใหญ่ และรองลงมา (ร้อยละ 34.38) ใช้ทุกครั้ง

ด้านความถี่ในการใช้บัตรบรรณนิวารสาร พบว่านักศึกษาจำนวนสูงสุด (ร้อยละ 36.03) ใช้บัตรบรรณนิวารสาร 2-3 ครั้งต่อเดือน รองลงมา (ร้อยละ 19.86) ใช้ 4-5 เดือนต่อครั้ง ส่วนความถี่สูงสุดที่นักศึกษาใช้ คือ ใช้มากกว่า 6-10 ครั้งต่อเดือน เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา พบว่ามีความถี่ในการใช้สอดคล้องกัน

วัตถุประสงค์ของนักศึกษาในการใช้บัตรบรรณนิวารสาร และในการใช้บทความวารสาร

นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรบรรณนิวารสารในระดับมาก 2 ประการ คือ ค้นหาบทความในหัวข้อเรื่องที่ต้องการ ($\bar{x} = 4.34$) และค้นหาบทความตามชื่อบทความหรือชื่อเรื่องที่ต้องการ ($\bar{x} = 4.09$) และในระดับน้อยมี 2 ประการ ได้แก่ ค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความ ($\bar{x} = 2.47$) และค้นหาบทความตามชื่อผู้เขียนที่ต้องการ ($\bar{x} = 2.38$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบความแตกต่างกัน คือ วัตถุประสงค์เพื่อค้นหาบทความในหัวข้อเรื่องที่ต้องการเป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.32$) แต่เป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 4.56$) วัตถุประสงค์เพื่อค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความเป็นวัตถุประสงค์ในระดับน้อยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 2.42$) แต่เป็นวัตถุประสงค์ในระดับปานกลางของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 2.95$) และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบว่า วัตถุประสงค์เดียวกันนี้เป็น

วัตถุประสงค์ในระดับน้อยของนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 2.35$) และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.44$) แต่เป็นวัตถุประสงค์ในระดับปานกลางของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.59$) และวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาบทความตามชื่อผู้เขียนที่ต้องการ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในระดับน้อยของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.45$) และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 2.26$) เป็นวัตถุประสงค์ในระดับปานกลางของนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.51$)

สำหรับวัตถุประสงค์ในการใช้บทความวารสาร นักศึกษามีวัตถุประสงค์ในระดับมากเพียงประการเดียว คือ ใช้ประกอบการทำรายงานหรือภาคินิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ ($\bar{x} = 4.37$) และมีวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง 4 รายการ ซึ่งรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ใช้อ่านเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องที่สนใจนอกเหนือวิชาที่เรียน ($\bar{x} = 3.32$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างบางประการ คือ วัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการเขียนรายงานหรือภาคินิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ เป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.33$) แต่เป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 4.76$) นักศึกษาระดับปริญญาตรีมีวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง 4 ประการ ขณะที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีเพียง 2 ประการ และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบความแตกต่างบางประการ คือ วัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการเขียนรายงานหรือภาคินิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ เป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากของนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 4.20$) และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 4.42$) แต่เป็นวัตถุประสงค์ในระดับมากที่สุดของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 4.53$) นักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง 4 ประการ ขณะที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมี 3 ประการ

ประเภทของบัตรบรรณนิวารสารที่นักศึกษาใช้

นักศึกษานำบัตรหัวเรื่อง ($\bar{x} = 4.24$) และบัตรชื่อเรื่อง ($\bar{x} = 3.92$) ในระดับมาก และนำบัตรผู้แต่ง ($\bar{x} = 2.47$) บัตรโยงดูที่ ($\bar{x} = 1.95$) และบัตรโยงดู

เพิ่มเติม ($\bar{x} = 1.93$) ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่ามีความแตกต่างกัน คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้บัตรผู้แต่งในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.45$) ในขณะที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$) และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบความแตกต่างเช่นเดียวกันนี้ กล่าวคือ นักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ใช้บัตรผู้แต่งในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.41$ และ 2.21 ตามลำดับ) ในขณะที่นักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.63$)

รายการต่าง ๆ ในบัตรบรรณนิวารสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา

รายการในบัตรบรรณนิวารสารที่เป็นประโยชน์ในระดับมากมี 5 รายการ ได้แก่ หัวเรื่อง ($\bar{x} = 4.47$) ชื่อบทความ ($\bar{x} = 4.15$) ชื่อวารสาร ($\bar{x} = 3.97$) ปีที่ฉบับที่ของวารสาร ($\bar{x} = 3.66$) และเดือนมีประจำฉบับวารสาร ($\bar{x} = 3.64$) ในระดับปานกลางมี 4 รายการ ได้แก่ เลขหน้าของบทความ ($\bar{x} = 3.12$) ชื่อผู้เขียนบทความ ($\bar{x} = 3.01$) รายการภาพประกอบ ($\bar{x} = 2.67$) และแนวสืบค้น ($\bar{x} = 2.65$) และในระดับน้อยมีเพียง 2 รายการ คือ หมายเหตุข้อความ ($\bar{x} = 2.36$) และอักษรย่อชื่อสถาบันที่จัดทำบัตรบรรณนิวารสาร ($\bar{x} = 2.07$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบความแตกต่าง คือ รายการหัวเรื่องและชื่อบทความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 4.45$ และ 4.11 ตามลำดับ) แต่เป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 4.59$ และ 4.50 ตามลำดับ) หมายเหตุข้อความ เป็นประโยชน์ในระดับน้อยต่อนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 2.33$) แต่เป็นประโยชน์ในระดับปานกลางต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 2.61$) และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบความแตกต่างกัน กล่าวคือ รายการหัวเรื่อง เป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดต่อนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 4.44$ และ 4.34 ตามลำดับ) แต่เป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดต่อนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 4.54$) รายการภาพประกอบ เป็นประโยชน์ในระดับปานกลางต่อนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.82$ เท่ากัน) ในขณะที่เป็นประโยชน์ในระดับน้อยต่อนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.42$)

ประเภทของบัตรบรรณนิวารสารที่เป็นปัญหาในการใช้ของนักศึกษา

พบว่าบัตรโยงดูเพิ่มเติม ($\bar{x} = 2.66$) และบัตรโยงดูที่ ($\bar{x} = 2.62$) เป็นปัญหาในการใช้ในระดับปานกลาง ส่วนบัตรอีก 3 ประเภท เป็นปัญหาในระดับน้อย ได้แก่ บัตรผู้แต่ง ($\bar{x} = 2.39$) บัตรชื่อเรื่อง ($\bar{x} = 2.30$) และบัตรหัวเรื่อง ($\bar{x} = 2.30$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่ามี ความแตกต่างกัน คือ ประเภทของบัตรที่เป็นปัญหาคือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสอดคล้องกับประเภทของบัตรที่เป็นปัญหาคือนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ในขณะที่บัตรบรรณนิวารสารทั้ง 5 ประเภท เป็นปัญหาในระดับน้อยต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยที่บัตรหัวเรื่องมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 1.82$) และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชาพบความแตกต่างดังนี้คือ บัตรโยงดูที่และบัตรโยงดูเพิ่มเติม เป็นปัญหาในระดับปานกลางต่อนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 2.89$ และ 2.88 ตามลำดับ) แต่เป็นปัญหาในระดับน้อยต่อนักศึกษาอีกสองกลุ่ม คือ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.42$ และ 2.49 ตามลำดับ) และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.48$ และ 2.44 ตามลำดับ) บัตรผู้แต่งเป็นปัญหาในระดับน้อยต่อนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ($\bar{x} = 2.17$) แต่เป็นปัญหาในระดับปานกลางต่อนักศึกษาอีกสองกลุ่ม ($\bar{x} = 2.54$ และ 2.53 ตามลำดับ) และบัตรหัวเรื่อง เป็นปัญหาในระดับน้อยต่อนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 2.15$ และ 2.34 ตามลำดับ) ในขณะที่เป็นปัญหาในระดับปานกลางต่อนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.58$)

ปัญหาที่นักศึกษาประสบในการใช้บัตรบรรณนิวารสาร

นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้บัตรบรรณนิวารสารในระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น ปัญหาในระดับปานกลางมี 10 ปัญหา ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของห้องสมุดซึ่งมี 7 ปัญหา โดยปัญหา 3 อันดับแรก ได้แก่ ชื่อวารสารในบัตรบรรณนิวารสารไม่ตรงกับชื่อวารสารที่ขึ้นเก็บวารสาร ทำให้ยุ่งยากสืบค้นในการหาวารสาร ($\bar{x} = 2.84$) แผ่นป้ายแนะนำขั้นตอนในการหาบทความ แผ่นป้ายตัวอย่างบัตรบรรณนิวารสาร และ/หรือเอกสารคำอธิบายวิธีใช้บัตรบรรณนิวารสาร ไม่ดึงดูดความสนใจให้อ่าน จึงทำให้ไม่ทราบวิธีค้นหาคำที่ต้องการ ($\bar{x} = 2.84$) และหัวเรื่องที่

ห้องสมุดเลือกใช้กว้างเกินไป ทำให้ไม่มีหัวเรื่องที่ตรงตามความต้องการ ($\bar{x} = 2.79$) ส่วนปัญหาในระดับปานกลางอีก 3 ปัญหา เป็นปัญหาที่เกิดจากนักศึกษาเอง ได้แก่ สับสนในการใช้บัตรชื่อเรื่องกับบัตรหัวเรื่อง ($\bar{x} = 2.89$) ไม่ทราบและไม่เข้าใจวิธีใช้บัตรโยงคู่ที่ บัตรโยงคู่เพิ่มเติม ทำให้ไม่ทราบว่าจะค้นบัตรบรรณานุกรมได้อย่างไรต่อไป ($\bar{x} = 2.85$) และไม่ทราบว่าชื่อผู้เขียนบทความที่เป็นชื่อหน่วยงานหรือสถาบันลงรายการอย่างไรในบัตรบรรณานุกรม ทำให้ค้นบัตรคู่แต่งที่ต้องการไม่พบ ($\bar{x} = 2.60$) สำหรับปัญหาที่ประสบในระดับน้อยมี 11 ปัญหา ส่วนปัญหาอื่น ๆ ที่ประสบคือ หาวารสารฉบับที่ระบุไว้ในบัตรบรรณานุกรมไม่พบ ($\bar{x} = 3.90$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบว่า นักศึกษาทั้งสองระดับประสบปัญหาส่วนใหญ่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 5 ปัญหาที่แตกต่างกัน คือ ปัญหาสับสนในการใช้บัตรชื่อเรื่องกับบัตรหัวเรื่อง ซึ่งเป็นปัญหาในระดับปานกลางของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 2.86$) แต่เป็นปัญหาในระดับมากของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 3.37$) ปัญหาบัตรนำในลิ้นชักบัตรบรรณานุกรมไม่ละเอียดพอ เป็นปัญหาในระดับปานกลางของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ($\bar{x} = 2.52$) แต่เป็นปัญหาในระดับน้อยของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ($\bar{x} = 2.26$) และอีก 3 ปัญหาเป็นปัญหาในระดับน้อยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี แต่เป็นปัญหาในระดับปานกลางของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่านักศึกษาทั้งสามกลุ่มประสบปัญหาส่วนใหญ่ในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น 3 ปัญหาที่แตกต่างกัน คือ การใช้อักษรย่อกับชื่อวารสารในบัตรบรรณานุกรม ทำให้ไม่ทราบชื่อวารสารที่ถูกต้อง จึงยุ่งยากและเสียเวลาในการหาวารสาร เป็นปัญหาในระดับน้อยของนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ($\bar{x} = 2.27$) ในขณะที่เป็นปัญหาในระดับปานกลางของนักศึกษาอีกสองกลุ่ม คือ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ($\bar{x} = 2.50$ และ 2.52 ตามลำดับ) และอีก 2 ปัญหาเป็นปัญหาในระดับน้อยของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่เป็นปัญหาในระดับปานกลางของนักศึกษาอีกสองกลุ่ม

การขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้บัตรบรรณานุกรม

นักศึกษาที่ประสบปัญหาในการใช้บัตรบรรณานุกรม จำนวนเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 59.60) สอบถามหรือขอความช่วยเหลือจากบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ของหอสมุด

กลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น สำหรับความช่วยเหลือที่ได้รับและมีความพอใจในระดับมากมีเพียงรายการเดียว คือ ช่วยค้นหาบัตรบรรณนิวารสาร ($\bar{x} = 3.50$) ความช่วยเหลือที่นักศึกษาพอใจในระดับปานกลางมี 3 รายการ ได้แก่ อธิบายวิธีใช้บัตรบรรณนิวารสาร ($\bar{x} = 3.23$) อธิบายรายการต่าง ๆ และอักษรย่อที่ใช้ในบัตรบรรณนิวารสาร ($\bar{x} = 3.15$) และอธิบายหลักเกณฑ์การเรียงบัตร ($\bar{x} = 2.99$) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาพบความแตกต่าง คือ ระดับความพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีต่อความช่วยเหลือที่ได้รับสอดคล้องกับนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ในขณะที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาพอใจต่อทุกรายการความช่วยเหลือเพียงระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.05-3.39$) และเมื่อพิจารณากลุ่มสาขาวิชาพบความแตกต่างดังนี้คือ ระดับความพอใจของนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อความช่วยเหลือที่ได้รับสอดคล้องกับนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมดดังกล่าวข้างต้น ในขณะที่นักศึกษากลุ่มอื่นคือ กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ พอใจต่อทุกรายการความช่วยเหลือเพียงระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15-3.40$ และ $2.86-3.46$ ตามลำดับ)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบัตรบรรณนิวารสารและองค์ประกอบ

ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะที่สำคัญในการปรับปรุงบัตรบรรณนิวารสารและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องมีผู้ตอบตั้งแต่ร้อยละ 50.00 ขึ้นไป มีดังนี้คือ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบัตรบรรณนิวารสาร ได้แก่ เลือกรหัสหัวเรื่องที่บอกเนื้อหาของบทความให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น (ร้อยละ 71.04) ใช้ชื่อวารสารให้ตรงกันทั้งในบัตรบรรณนิวารสารและที่ขึ้นเก็บวารสาร (ร้อยละ 64.65) จัดให้มีแฟ้มแสดงหัวเรื่องที่ใช้ในบัตรบรรณนิวารสารไว้บริเวณตู้บัตรบรรณนิวารสาร เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเลือกหัวเรื่องสำหรับใช้ค้นบัตร (ร้อยละ 60.72) ตรวจสอบการจัดเรียงบัตรบรรณนิวารสารให้ถูกต้องอยู่เสมอ และดูแลการเรียงบัตรบรรณนิวารสารในแต่ละลิ้นชักไม่ให้แน่น (ร้อยละ 55.22) ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงตู้บัตรบรรณนิวารสาร ได้แก่ ให้เพิ่มเก้าอี้สำหรับนั่งค้นบัตรบรรณนิวารสารให้มากขึ้น (ร้อยละ 74.07) และให้ปรับปรุงแผ่นป้ายตัวอักษรที่หน้าลิ้นชักบัตรบรรณนิวารสารให้ละเอียดและเด่นชัดขึ้น (ร้อยละ 56.90) สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเอกสารคำอธิบายวิธีใช้บัตรบรรณนิ

วารสาร ได้แก่ ให้จัดทำแผนป้ายแสดงการเรียงลำดับพยัญชนะ สระ และแผนป้ายคำอธิบายอักษรย่อที่ใช้ในบัตรบรรณนี้วารสารไว้ให้เด่นชัด (ร้อยละ 61.62) และข้อเสนอแนะในการแนะนำวิธีใช้บัตรบรรณนี้วารสาร ได้แก่ ให้จัดสอนวิธีใช้บัตรบรรณนี้วารสารแก่นักศึกษาที่เข้าใหม่ (ร้อยละ 64.31)

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการใช้บัตรบรรณนี้วารสารของนักศึกษาในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งนี้พบข้อที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้คือ

สถานภาพของนักศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 269 คน เป็นนักศึกษาจากทุกคณะในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ส่วนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 28 คน เป็นนักศึกษาจาก 11 สาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 18 สาขาวิชา กล่าวคือ ไม่มีนักศึกษาผู้ตอบจาก 7 สาขาวิชา ดังนี้คือ ปรัชญา ศาสตร์ กฎวิทยา วิศวกรรมไฟฟ้าและระบบ วิศวกรรมเครื่องจักรกล และบริหารการศึกษา

เมื่อจำแนกสถานภาพของนักศึกษาผู้ตอบทั้งหมดตามกลุ่มสาขาวิชา พบว่าเป็นนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนนักศึกษารวมทั้งหมดของมหาวิทยาลัยขอนแก่นในแต่ละกลุ่มสาขาวิชา ที่มีนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจำนวนมากที่สุด กลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จำนวนมากรองลงมา และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพจำนวนน้อยที่สุด นอกจากนี้การที่นักศึกษาผู้ตอบจากกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีจำนวนน้อยที่สุด ยังอาจเนื่องจากนักศึกษากลุ่มนี้ใช้วารสารสาระสังเขปและบรรณนี้ เพื่อค้นเรื่องในวารสารภาษาต่างประเทศทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์โดยตรงมากกว่าใช้บัตรบรรณนี้วารสารภาษาไทย

วิธีการเรียนรู้วิธีใช้บัตรบรรณนี้วารสารของนักศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้บัตรบรรณนี้วารสารในหอสมุดกลางในระดับมาก คือ เรียนในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และเรียนรู้ด้วยตัวเองจากการใช้หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น การที่ผล

การวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยขอนแก่นเปิดสอนวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีใช้ห้องสมุด ซึ่งรวมถึงวิธีใช้บัตรบรรณานุกรมวารสารด้วย คือ วิชาห้องสมุดและวิธีค้นคว้า และวิชาวิธีการศึกษาค้นคว้า อยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นวิชาบังคับของคณะศึกษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะเภสัชศาสตร์ และเป็นวิชาเลือกของบางคณะ เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น และเมื่อนักศึกษาได้รับความรู้และทักษะจากการศึกษาวิชาดังกล่าว จึงสามารถนำมาใช้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้ห้องสมุดกลางด้วย

ในการค้นหาความวารสาร พบว่านักศึกษาจำนวนสูงสุดใช้บัตรบรรณานุกรมวารสารทุกครั้ง รองลงมาใช้เป็นส่วนใหญ่ แสดงว่านักศึกษารับถึงความสำคัญและประโยชน์ของบัตรบรรณานุกรมวารสาร และใช้วิธีการที่ถูกต้องในการค้นหาความวารสาร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับความรู้จากการเรียนวิชาห้องสมุดและวิธีค้นคว้า หรือวิชาวิธีการศึกษาค้นคว้า ซึ่งบรรจุอยู่ในหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยขอนแก่นดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรบรรณานุกรมวารสาร ปรากฏว่าวัตถุประสงค์ที่อยู่ในระดับมากมี 2 ประการ คือ ค้นหาความในหัวข้อเรื่องที่ต้องการ และค้นหาความตามชื่อบทความหรือชื่อเรื่องที่ต้องการ ส่วนวัตถุประสงค์ในระดับน้อยมี 2 ประการ คือ ค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความ และค้นหาความตามชื่อผู้เขียนที่ต้องการซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Carey (1983: 214) ที่พบว่าผู้ใช้วารสารสาระสังเขปและบรรณานุกรม ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความในหัวข้อเรื่องที่ต้องการ ส่วนการใช้เพื่อรวบรวมหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความมีเพียงส่วนน้อย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lipetz (1972: 135) Pangannaya และ Poornanchandra (1982: 11) และ ฟิลิปดา นาคะประทีป (2531: 125) ที่พบตรงกันว่า วัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมหรือทำบรรณานุกรมเป็นวัตถุประสงค์ของนักศึกษาจำนวนน้อยที่ใช้บัตรรายการ ส่วนผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นผลมาจากลักษณะการเรียนการสอนของทั้งสองกลุ่มดังกล่าว คือ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาเน้นที่การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพื่อทำรายงาน หรืออภิปรายในชั้นเรียน หรือทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษาจึงต้องค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความค่อนข้างมาก และหลักสูตรระดับ

ปริญาตรีทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การเรียนการสอนเน้นที่วิธีการศึกษาค้นคว้าโดยให้ทำรายงานจากเอกสาร จึงต้องค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความค่อนข้างมากเช่นกัน ในขณะที่การเรียนการสอนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และวิทยาศาสตร์สุขภาพเน้นที่วิธีการปฏิบัติจริง นักศึกษาสองกลุ่มหลังนี้จึงใช้บัตรบรรณานุกรมเพื่อค้นหาหรือตรวจสอบรายละเอียดทางบรรณานุกรมของบทความน้อยกว่า

ประเภทของบัตรบรรณานุกรมที่นักศึกษาใช้ พบว่านักศึกษาใช้บัตรหัวเรื่องและบัตรชื่อเรื่องในระดับมาก และใช้บัตรอีก 3 ประเภท คือ บัตรผู้แต่ง บัตรโยงดูที่ และบัตรโยงดูเพิ่มเติม ในระดับน้อย

งานวิจัยครั้งนี้กำหนดแนวเหตุผลไว้ว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นใช้บัตรบรรณานุกรมประเภทบัตรหัวเรื่องมากที่สุด ดังนั้นผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับแนวเหตุผลที่กำหนดไว้ดังกล่าว คือ พบว่าบัตรหัวเรื่องมีค่าเฉลี่ยของระดับการใช้สูงสุด โดยเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ดังตารางที่ 8) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบัตรหัวเรื่องมีความสำคัญในแง่ที่ช่วยให้ทราบว่า ในหัวเรื่องหนึ่งมีบทความใดบ้าง อยู่ในวารสารเล่มใด แม้ผู้ใช้ไม่ทราบชื่อผู้เขียนบทความหรือไม่ทราบชื่อบทความมาก่อน ก็สามารถค้นหาความในหัวเรื่องที่ต้องการได้จากบัตรหัวเรื่อง และเนื่องจากการศึกษาระดับอุดมศึกษามุ่งส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง นักศึกษาต้องทำรายงานหรืออภิปรายในชั้นเรียนหรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมโดยการค้นคว้าจากหนังสือและวารสารในหัวข้อเรื่องที่ต้องการ จึงใช้บัตรหัวเรื่องมากกว่าบัตรประเภทอื่น ผลการวิจัยในส่วนนี้ยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรบรรณานุกรมของนักศึกษา ที่พบว่าวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความในหัวข้อเรื่องที่ต้องการอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด จึงใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุดเช่นกัน

ผลการวิจัยที่พบว่านักศึกษาใช้บัตรหัวเรื่องในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดดังกล่าว ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องที่ศึกษาการใช้วารสารสาระสังเขปและบรรณานุกรมของ นฤมล ชินะกุลวัฒนา (2527: 99) และ Carey (1983: 214) ที่นฤมลพบว่าในการค้นคว้าเรื่องที่ต้องการนักศึกษาใช้บรรณานุกรมมากที่สุด และที่ Carey พบว่าผู้ใช้วารสารสาระสังเขปและบรรณานุกรมส่วนใหญ่ใช้บรรณานุกรมเรื่อง

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยในเรื่องที่ศึกษาการใช้บัตรรายการหลาย ๆ เรื่อง เช่น นางเยาว์ ศรีพรมสุข (2528: 60) ศรีพันธุ์ พิพัฒน์ (2528: 155) วิสัย อัครศิษยา (2530: 101) และ พิลิปดา นาคะประทีป (2531: 127) ที่พบตรงกันว่า ผู้ใช้บัตรรายการใช้บัตรชื่อเรื่องมากที่สุด และไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของต่างประเทศในเรื่องที่ศึกษาการใช้บัตรรายการหลายเรื่องเช่นกัน ได้แก่ Palmer (1970: 2413 A) Lipetz (1972: 135) Pangannaya และ Poornanchandra (1982: 10) Drone (1984: 258) และ Crawford (1985: 25) ที่พบตรงกันว่า ผู้ใช้บัตรรายการใช้บัตรผู้แต่งมากที่สุด และไม่ตรงกับผลการวิจัยของ Tagliacozzo และ Kochen (1970, quoted in Lancaster and Joncich 1977: 33) ที่พบว่า ผู้ใช้บัตรรายการใช้บัตรชื่อเรื่องมากกว่าบัตรเรื่อง สาเหตุที่ผลการวิจัยครั้งนี้ต่างออกไป อาจขึ้นอยู่กับความแตกต่างของหนังสือและวารสาร กล่าวคือ ผู้ใช้อาจจำชื่อหนังสือหรือชื่อผู้แต่งได้ ส่วนวารสารแต่ละฉบับมีความหลาย ๆ เรื่องของผู้เขียนหลายคนต่าง ๆ กันไป จึงยากแก่การจดจำชื่อเรื่องหรือชื่อผู้แต่ง ในการใช้บัตรบรรณวารสารจึงใช้บัตรเรื่องมากกว่าบัตรผู้แต่ง และบัตรชื่อเรื่อง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักศึกษาใช้บัตรชื่อเรื่องในระดับมาก ขณะที่ใช้บัตรผู้แต่งในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากเมื่อนักศึกษาคิดคำหัวเรื่องที่จะใช้ค้นบัตรหัวเรื่องไม่ได้ ก็อาจใช้บัตรชื่อเรื่องแทนบัตรหัวเรื่อง เพราะชื่อเรื่องมักมีค่าที่สื่อความหมายให้ทราบเนื้อหาของเรื่องได้

นอกจากนี้พบว่านักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาใช้บัตรผู้แต่งในระดับปานกลาง ในขณะที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีใช้ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาค้นเคยกับชื่อผู้แต่งที่เป็นผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาเฉพาะที่ตนสนใจมากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรี

สำหรับรายการต่าง ๆ ในบัตรบรรณวารสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก 5 รายการ ได้แก่ หัวเรื่อง ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ฉบับของวารสาร และเดือนปีประจำฉบับวารสาร ทั้งนี้เนื่องจาก 5 รายการนี้เป็นรายการหลักที่เป็นประโยชน์ต่อการค้นหาบทความในวารสาร หากขาดรายการหนึ่งรายการใดไปจะทำให้การค้นหาบทความวารสารทำไม่ได้หรือค้นหาได้ยาก

จากผลการวิจัยในด้านนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า รายงานหมายเหตุข้อความซึ่งบรรจุไว้ในบัตรบรรณานุกรมวารสาร เพื่อช่วยให้ทราบว่าย่บทความหนึ่ง ๆ มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องอะไร ในด้านใด หรือแง่มุมใดบ้าง โดยเฉพาะในกรณีที่ย่บทความไม่สื่อความหมายให้ทราบนั้น นักศึกษาระดับปริญญาตรีเห็นว่ารายงานนี้เป็นประโยชน์ในระดับน้อย ในขณะที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเห็นว่า เป็นประโยชน์ปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาระดับปริญญาตรีค้นคว้าในหัวเรื่องที่ไม่เจาะลึก เจาะด้านอย่างเช่นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงใช้ประโยชน์จากรายการนี้ในระดับน้อย

ประเภทของบัตรบรรณานุกรมที่เป็นปัญหาในการใช้ ปรากฏว่าอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น ประเภทบัตรที่เป็นปัญหาในระดับปานกลางคือ บัตรโยงดูเพิ่มเติม และบัตรโยงดูที่ ส่วนประเภทของบัตรที่เป็นปัญหาในระดับน้อยได้แก่ บัตรผู้แต่งบัตรชื่อเรื่อง และบัตรหัวเรื่อง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าประเภทของบัตรที่เป็นปัญหาในการใช้มีความตรงกันข้ามกับประเภทของบัตรที่นักศึกษาใช้ กล่าวคือ นักศึกษาใช้บัตรหัวเรื่องและบัตรชื่อเรื่องในระดับมาก แต่ประสบปัญหาในการใช้บัตรทั้งสองประเภทนี้ในระดับน้อย ในขณะที่นักศึกษานำบัตรโยงดูที่และบัตรโยงดูเพิ่มเติมในระดับน้อย แต่ประสบปัญหาในการใช้บัตรสองประเภทหลังนี้ในระดับปานกลาง

งานวิจัยครั้งนี้กำหนดแนวเหตุผลอีกประการหนึ่งว่า บัตรหัวเรื่องเป็นบัตรบรรณานุกรมวารสารที่นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้มากที่สุด ดังนั้นผลการวิจัยในส่วนนี้จึงไม่สอดคล้องกับแนวเหตุผลที่กำหนดไว้ดังกล่าว เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า บัตรบรรณานุกรมที่นักศึกษานำมาใช้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บัตรโยงดูเพิ่มเติม โดยเป็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบัตรหัวเรื่องเป็นปัญหาในการใช้ในระดับน้อย และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ดังตารางที่ 10)

การที่บัตรหัวเรื่องเป็นปัญหาต่อการใช้ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะผู้ใช้มีความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการใช้บัตรบรรณานุกรมค่อนข้างมาก เนื่องจากนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ซึ่งต้องศึกษาค้นคว้าจากเอกสารในห้องสมุดเพื่อใช้ประกอบการเรียนมาพอสมควร และจากผลการศึกษาระบบบัตรที่นักศึกษานำมาใช้ก็พบว่า ใช้บัตรหัวเรื่องมากที่สุด นักศึกษาจึงคุ้นเคยกับการใช้บัตรหัวเรื่อง สามารถนึกคำที่คาดว่าจะ เป็นหัวเรื่องได้

ส่วนการที่นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้บัตรโยงคู่เพิ่มเติม และบัตรโยงคู่ที่ในระดับที่สูงกว่าบัตรประเภทอื่น ๆ อาจเนื่องจากการที่หอสมุดกลางไม่ได้จัดทำคู่มือเกี่ยวกับลักษณะและวิธีใช้บัตรสองประเภทนี้ไว้ให้ผู้ใช้ทราบ และอาจเป็นเพราะบัตรโยงคู่ที่เพิ่มเติมที่หอสมุดกลางจัดทำไว้ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในด้านปัญหาที่นักศึกษาประสบที่มีค่าเฉลี่ยสูง พบว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับบัตรทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวหลายปัญหา คือ ปัญหาไม่ทราบหรือไม่เข้าใจวิธีใช้บัตรโยงคู่ที่ บัตรโยงคู่เพิ่มเติม ปัญหาบัตรโยงคู่เพิ่มเติมโยงให้คู่ที่ชื่อเฉพาะหรือหัวเรื่องอื่น ๆ มากเกินไป ทำให้สับสนและเสียเวลาในการค้นบัตรมาก และปัญหาไม่มีบัตรโยงคู่ที่โยงจากชื่อเฉพาะหรือหัวข้อ เรื่องที่ใช้กันทั่วไปไปยังชื่อเฉพาะหรือหัวเรื่องที่ห้องสมุดเลือกใช้

ปัญหาที่นักศึกษาประสบในการใช้บัตรบรรณานุกรม บราคว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลางและระดับน้อยเท่านั้น ปัญหาในระดับปานกลางซึ่งเป็นระดับสูงสุดของปัญหาที่นักศึกษาประสบมี 10 ปัญหา ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สับสนในการใช้บัตรชื่อเรื่องกับบัตรหัวเรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดทำบรรณานุกรมของหอสมุดกลางไม่ได้ทำบัตรหัวเรื่องให้มีลักษณะที่เด่นหรือแตกต่างไปจากบัตรชื่อเรื่อง กล่าวคือ หัวเรื่องใช้ตัวอักษรสีดำ ที่มีขนาด ความเข้มและความหนาของตัวอักษรเหมือนกับรายการอื่น ๆ ในบัตรหัวเรื่องอีกทั้งไม่ได้ขีดเส้นใต้ด้วยสีแดงที่หัวเรื่อง รวมทั้งยังจัดวางตัวบัตรชื่อเรื่องไว้ใกล้กับตัวบัตรหัวเรื่องอีกด้วย จึงทำให้ยากแก่การสังเกตของผู้ใช้บัตรบรรณานุกรม ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงรองลงมา คือ ไม่ทราบหรือไม่เข้าใจวิธีใช้บัตรโยงคู่ที่ บัตรโยงคู่เพิ่มเติม และยังมีปัญหาในระดับปานกลางที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับบัตรโยงอีก 2 ปัญหา ได้แก่ บัตรโยงคู่เพิ่มเติมโยงให้คู่เพิ่มเติมที่ชื่อเฉพาะหรือหัวเรื่องอื่น ๆ มากเกินไป ทำให้สับสนและเสียเวลาในการค้นบัตรมาก และไม่มีบัตรโยงคู่ที่โยงจากชื่อเฉพาะหรือหัวข้อ เรื่องที่ใช้กันทั่วไปไปยังชื่อเฉพาะหรือหัวเรื่องที่ห้องสมุดเลือกใช้ ทำให้ไม่ทราบว่า จะค้นบัตรบรรณานุกรมได้จากชื่อเฉพาะหรือหัวเรื่องอะไร เป็นปัญหาที่คล้ายคลึงกับปัญหาที่ผู้ใช้บัตรรายการประสบซึ่งพบในผลการวิจัยของ Perrine (1967: 116-118; 1968: 171-174) ศรีสุดา บุญชัย (2527: 68) ที่พบตรงกันว่าปัญหาที่ผู้ใช้ประสบคือ ไม่ทราบว่า เรื่องที่ต้องการจะหาได้จากหัวเรื่องอะไร ส่วนปัญหาเกี่ยวกับหัวเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ได้แก่ หัวเรื่องที่ห้องสมุดเลือกใช้กว้างเกินไป ทำให้ไม่มีหัวเรื่องที่ตรงตามความต้องการ และ

หัวเรื่องของบทความที่มีเนื้อหาเดียวกัน ห้องสมุดกำหนดไว้ไม่แน่นอน ทำให้ยุ่งยากและเสียเวลาครั้งนั้ตรมาก นับเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Perrine (1967: 116-118; 1968: 171-174) Tagliacozzo และ Kochen (1970, quoted in Lancaster and Joncich 1977: 31) และ พิลิปดา นาคะประทีป (2531: 104) ซึ่งพบตรงกันว่า ปัญหาที่ผู้ใช้บัตรรายการประสบได้แก่ ค่าที่ใช้เป็นหัวเรื่องกว้างเกินไป ไม่ตรงกับเรื่องที่ต้องการ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ใช้ต่อบริการจัดทำบรรณานุกรมหัวเรื่องบทความวารสารภาษาไทยทางการแพทย์ จากงานวิจัยของ จีระ อินทโกสมุ และคณะ (2529: 91) ที่พบว่า ผู้ใช้บรรณานุกรมหัวเรื่องมีความเห็นว่า บรรณานุกรมหัวเรื่องกระจัดกระจายเพราะผู้จัดทำบรรณานุกรมขาดความแน่นอนในการให้หัวเรื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะต่อบรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงานบรรณานุกรมวารสาร

บรรณารักษ์ผู้รับผิดชอบงานบรรณานุกรมวารสารควรเอาใจใส่ และพิจารณาปรับปรุงบัตรบรรณานุกรมวารสารและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตอบสนองการใช้ของนักศึกษา ดังนี้

1. บัตรบรรณานุกรมวารสารที่นักศึกษาใช้มาก คือ บัตรหัวเรื่อง และบัตรชื่อเรื่อง ควรดำเนินการจัดทำออกให้บริการอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบัตรชื่อเรื่อง ซึ่งเดิมไม่สามารถนำออกให้บริการได้ทันที เนื่องจากตู้บัตรบรรณานุกรมวารสารมีไม่เพียงพอ แต่ทยอยนำออกให้บริการเมื่อสามารถเพิ่มตู้บัตรได้ ควรนำออกให้บริการพร้อมกับบัตรหัวเรื่อง
2. ควรให้หัวเรื่องที่เฉพาะเจาะจงกว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบัน และครอบคลุมเนื้อหาของบทความให้ครบถ้วน รวมทั้งควบคุมการใช้หัวเรื่องของบทความที่มีเนื้อหาเดียวกันให้คงที่ และในการพิมพ์บัตรหัวเรื่องควรทำให้เห็นความแตกต่างจากบัตรชื่อเรื่อง เช่น ชีตเส้นใต้สีแดงที่หัวเรื่อง หรือพิมพ์หัวเรื่องด้วยตัวอักษรที่เป็นตัวหนาหรือมีขนาดใหญ่กว่ารายการอื่น ๆ ในบัตร หรือพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีแดง
3. จำกัดจำนวนหัวเรื่องที่ต้องดูเพิ่มเติมในบัตรโยงดูเพิ่มเติมให้น้อยลง โดยเลือกเฉพาะหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้เท่านั้น ส่วนบัตรโยงดูที่

ควรจัดทำเพิ่มมากขึ้น เพื่อช่วยผู้ใช้ในการค้นหาวรรณคดีที่ห้องสมุดไม่ใช้อย่างทั่วเรื่องที่ห้องสมุดใช้

4. ควรจัดทำมีแฟ้มแสดงหัวเรื่องที่ใช้นักบรรณารักษีวารสารไว้ที่บริเวณตู้บัตร เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้บัตรบรรณารักษีวารสารในการเลือกหัวเรื่อง และเพื่อให้ทราบว่ามีหัวเรื่องใหม่ ๆ หัวเรื่องใดเพิ่มขึ้นบ้าง

5. ในด้านตู้บัตรบรรณารักษีวารสาร ควรเพิ่มจำนวนตู้บัตรให้เพียงพอที่จะใช้เก็บบัตรบรรณารักษีวารสารทุกประเภทที่จัดทำขึ้นได้ทันที และไม่ให้บัตรแน่นลิ้นชัก อีกทั้งตู้บัตรชื่อเรื่องและตู้บัตรหัวเรื่องควรวางไว้ห่างกันพอที่จะเป็นที่สังเกตของผู้ใช้ เพื่อป้องกันการค้นบัตรชื่อเรื่องหรือบัตรหัวเรื่องผิดที่ นอกจากนี้ควรเพิ่มเก้าอี้สำหรับนั่งค้นบัตรบรรณารักษีวารสารให้มากยิ่งขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บัตรบรรณารักษีวารสาร

6. ควรเพิ่มเติมข้อมูลคำอธิบายวิธีใช้บัตรโยงคู่มือ บัตรโยงคู่มือเพิ่มเติม คำอธิบายการจัดเรียงบัตรบรรณารักษีวารสาร และการเรียงลำดับพยัญชนะ สระ ตลอดจนคำอธิบายการลงรายการชื่อผู้เขียนบทความที่เป็นชื่อหน่วยงานหรือสถาบัน ไว้ในเอกสารคำอธิบายวิธีใช้บัตรบรรณารักษีวารสารซึ่งห้องสมุดจัดทำไว้แล้ว และปรับปรุงรูปแบบของแผ่นป้ายและเอกสารคำอธิบายวิธีใช้บัตรบรรณารักษีวารสารให้มีลักษณะสะอาดตา รวมทั้งแสดงไว้ในที่ที่ผู้ใช้เห็นได้ง่าย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ทราบวิธีใช้บัตรบรรณารักษีวารสารได้อย่างถูกต้อง

7. ควรอบรมหรือให้ความรู้แก่บุคลากรของหอสมุดกลาง ผู้ทำหน้าที่ให้บริการวารสาร เพื่อให้สามารถแนะนำหรือช่วยเหลือผู้ใช้บัตรบรรณารักษีวารสารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. สำหรับโครงการจัดทำฐานข้อมูลบรรณารักษีวารสารภาษาไทยของหอสมุดกลาง เพื่อให้บริการค้นหาบทความวารสารด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ต่อไปในอนาคตนี้ ในการพิจารณาผลงานการบรรณารักษีวารสาร ควรลงรายการเฉพาะรายการที่จำเป็นหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้จริง ๆ ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายในการจัดทำฐานข้อมูลดังกล่าว ซึ่งรายการต่าง ๆ ที่พบว่าเป็นประโยชน์และควรบันทึกไว้ มีดังนี้คือ หัวเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทความ ชื่อบทความ ชื่อวารสาร ปีที่ฉบับที่ของวารสาร เดือนปีประจำฉบับวารสาร และเลขหน้าของบทความ

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารห้องสมุด

ควรพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาและที่ตั้งของบริเวณที่ใช้บริการวารสารให้กว้างขวางขึ้น เพื่อสามารถขยายพื้นที่ตั้งตู้บรรณารักษณ์วารสารและเก้าอี้สำหรับนั่งค้นบัตร เพื่อให้สะดวกแก่ผู้ใช้บัตรบรรณารักษณ์วารสาร เนื่องจากปัจจุบันบริเวณที่ตั้งตู้บรรณารักษณ์วารสารคับแคบมาก

ข้อเสนอแนะต่อห้องสมุดคณะ

สำหรับห้องสมุดคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีการจัดทำบัตรบรรณารักษณ์วารสาร ควรพิจารณาการลงรายการบรรณารักษณ์วารสารให้สอดคล้องกับลักษณะการใช้บัตรบรรณารักษณ์วารสารของนักศึกษาที่สังกัดคณะของตน ดังต่อไปนี้

1. ห้องสมุดคณะทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งการเรียนการสอนเน้นให้นักศึกษาค้นคว้าจากเอกสารเพื่อทำรายงาน การลงรายการบัตรบรรณารักษณ์วารสารจึงควรลงรายการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อช่วยในการค้นคว้าจากวารสารทำได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ยกเว้นรายการภาพประกอบ ซึ่งนักศึกษากลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ใช้ประโยชน์น้อย

2. ห้องสมุดคณะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ และห้องสมุดคณะทางด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ และคณะสัตวแพทยศาสตร์ ในการจัดทำบัตรบรรณารักษณ์วารสารควรให้ความสำคัญต่อการลงรายการภาพประกอบด้วย เนื่องจากรายการนี้เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษากลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

ข้อเสนอแนะต่อมหาวิทยาลัย

ควรพิจารณากำหนดให้วิชาการใช้ห้องสมุดและวิธีค้นคว้า หรือวิชาวิธีการศึกษาค้นคว้า เป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ทุกคณะ เพื่อนักศึกษาจะได้

รับความรู้จากวิชาดังกล่าวนี้ไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ในห้องสมุด เนื่องจากการเรียนวิชาดังกล่าวตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นประโยชน์ต่อการใช้บัตรบรรณานุกรมของนักศึกษาในหอสมุดกลางอยู่ในระดับมาก

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นนักศึกษาที่มาใช้บัตรบรรณานุกรมในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เท่านั้น และไม่ได้ศึกษาจากนักศึกษาที่ไม่ใช้บัตรบรรณานุกรม เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่ไม่ใช้ อีกทั้งไม่ได้ศึกษาจากประชากรกลุ่มอื่น ๆ ที่ใช้หอสมุดกลาง ได้แก่ อาจารย์ และข้าราชการอื่น ๆ
2. วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพียงอย่างเดียว อาจได้คำตอบที่ไม่ละเอียดเท่าที่ควร และทำให้ไม่สามารถทราบถึงพฤติกรรมในการใช้บัตรบรรณานุกรมที่แท้จริงของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยการใช้บัตรบรรณานุกรมของประชากรกลุ่มอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้แก่ อาจารย์ และข้าราชการ ด้วย เพื่อจะได้ทราบสภาพการใช้บัตรบรรณานุกรมของประชากรทุกกลุ่มของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรศึกษาถึงสาเหตุของการไม่ใช้บัตรบรรณานุกรมด้วย
2. ควรทำการวิจัยในเรื่องความสำเร็จและความล้มเหลวในการค้นบัตรบรรณานุกรม และในการค้นหาวารสารของผู้ใช้บัตรบรรณานุกรมในหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตลอดจนสาเหตุของความล้มเหลว เพื่อจะได้หาทางป้องกันหรือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ และให้บริการบัตรบรรณานุกรม